

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A bírósági szervezet és a bírói hivatás átalakulása

Szerző:

dr. Szakácsi Márton

Budakeszi, 2025. június 6.

I. Bevezető

A tudomány minden területén egyre nagyobb figyelem kíséri a technológia és legfőképpen a digitalizáció és a mesterséges intelligencia (a továbbiakban: MI) térnyerését és fejlődését. A gyors ütemű technológiai fejlődés előrevetíti, hogy az igazságszolgáltatás területe is jelentős átalakulás előtt áll. Ahogy a modern társadalmak egyre inkább támaszkodnak a technológiára, a jövő bíróságai is új eszközöket és módszereket fognak alkalmazni a hatékonyság, a pontosság és az igazságosság növelése érdekében. Tanulmányom elkészítése során célul tűztem ki annak vizsgálatát, hogy miként fog a bíróság és a bírók szerepe változni a jövőben, valamint milyen technológiai rendszerek bevezetése várható az igazságszolgáltatás bírósági területén, figyelemmel a jelenlegi fejlesztések irányára.

A fentiek mellett kísérletet tettem a jövő bíróságának bemutatására, melyre jelenleg digitális, illetve online bíróságként hivatkoznak a téma kutatói. Tanulmányom egyrészről a bírósági igazgatási és a döntéshozatali támogató rendszerek vizsgálatára terjed ki ismertetve a külföldön már rendszeresített MI alapú programokat a beadványok bírósághoz érkezésétől az eljárást lezáró döntés meghozataláig. Másrészről bemutatom az ügyfélcentrumokat kiváltó robotok és chatbotok világát és a metaverzumban tartott tárgyalások tapasztalatait, valamint a jogi oktatás szükségszerű átalakulását, hogy végül eljussunk a téma iránt érdeklődőket legjobban foglalkoztató kérdéshez, hogy az elkövetkező évtizedek milyen változást hoznak a magyar bíróságok életébe, kezdve azzal, hogy az idézettek személyazonosságát arcfelismerő rendszerrel ellenőrzik a beléptetés, illetve a tárgyaláshoz csatlakozás során, bezárólag a mesterséges intelligencia által hozott elsőfokú döntésekig. Kutatásommal kapcsolatosan már a bevezetőben előrevetítendő, hogy az MI jelentős szerepet játszhat a bírósági döntéshozatalban, azonban valószínű, hogy a bírói feladatokat teljes mértékben a jövőben sem váltják ki.

Hangsúlyozandó, hogy jelen munka nem terjed ki mesterséges intelligencia átláthatóságával kapcsolatos, illetve etikai és az alapvető jogokat érintő kérések vizsgálatára.

II. A mesterséges intelligencia alkalmazásának helye és helyzete a magyar bírósági rendszerben

A Covid járvány a bíróságok működésére is nagy hatással volt, melyre figyelemmel elterjedtek az online bírósági tárgyalások, és a tendencia fennmaradt. Lehetővé vált, hogy távmeghallgatásokat tartsanak, ami növelte a hatékonyságot és csökkentette az idő- és költségigényeket. A szakirodalmi diskurzusban egyre inkább az a nézet kezd uralkodóvá válni, hogy az online bírósági tárgyalások nem csupán a rendkívüli körülményekre való átmeneti reflexiót jelentik, hanem a jövőben a korábbinál nagyobb súllyal képezik majd részét az igazságszolgáltatás működésének, lebonyolításukban pedig egyre fontosabb szerep jut majd a mesterséges intelligencián alapuló technológiáknak.¹

Magyarország előrelépett gazdaságának és társadalmának digitális átalakításával. A legjelentősebb előrelépést az ország 2022-ben a vezetékes, nagyon nagy kapacitású hálózatok és a 5G lefedettség terén érte el. A magyar kormány 2022. november 30-án elfogadta az új Nemzeti Digitalizációs Stratégiát, amely összhangban van a Digitális Évtized Szakpolitikai Programmal. Célja, hogy Magyarország a 10 legjobban teljesítő ország közé kerüljön a digitalizáció területén az Európai Unióban 2030-ra.

Mindazonáltal az Európai Bizottság 2023. évre vonatkozó jelentése szerint bár az elektronikus információmegosztás használata jelentősen, az ország még mindig rosszul teljesít a technológia átvételének mutatói tekintetében. A technológiát tekintve a fejlett digitális technológiák, például a big data és a mesterséges intelligencia, 2021-ben kevesebb mint fele volt az uniós átlagnak (3% Magyarországon, szemben az uniós 8%-kal).²

A bíróságok jelenlegi helyzetéből adódóan nagy szükség lenne arra, hogy a mesterséges intelligencia segítséget nyújtson a jogi precedensek elemzésében, a releváns jogszabályok gyors átvizsgálásában, sőt, akár javaslatokat tegyen a bírók számára döntéseik meghozatala előtt. Az automatizált rendszerek segíthetnek a bírósági adminisztrációban, melynek hatására a döntéshozatal folyamata

¹ <https://jog.tk.hu/blog/2023/08/velemenyek-a-jovo-birosagairol> (megtekintve: 2025. május 31.)

² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/country-reports-digital-decade-report-2023>, (megtekintve: 2025. május 31.)

sokkal hatékonyabbá válhat, valamint a blockchain technológia a bizonyítékok biztonságos és megváltoztathatatlan nyilvántartásában játszhat szerepet.

Mindazonáltal az MI használata és az automatizált rendszerek bevezetése számos etikai kérdést vet fel, például az algoritmusok átláthatóságával, a döntések emberségességével és az emberi bírói szerep fontosságával kapcsolatban. A szabályozások fontos szerepet játszanak majd abban, hogy biztosítsák az igazságszolgáltatás méltányosságát és átláthatóságát a technológiai eszközök használata mellett.

1. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024. június 13-i (EU) 2024/1689 mesterséges intelligenciáról szóló rendelete

A mesterséges intelligencia szabályozása az elmúlt években egyre nagyobb figyelmet kapott a politikai döntéshozók, az érdekvédők, a vállalatok és a társadalom egésze részéről. A szabályozást és a szabályozási lehetőségeket több szinten mérlegelik; nemzetközi, regionális és - egyes esetekben - nemzeti szinten.³ Mindezekre tekintettel a téma aktualitását növeli az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024. június 13-i (EU) 2024/1689 mesterséges intelligenciáról szóló 2024. augusztus 1. napján hatályba lépett és 2025. február 2. és 2027. augusztus 2. között alkalmazandóvá váló rendelete.

A rendelet rögzíti az igazságszolgáltatásra kiterjedően, hogy az MI gyorsan fejlődő technológiacsálád, amely az ágazatok és a társadalmi tevékenységek teljes spektrumában gazdasági, környezeti és társadalmi előnyök széles skálájához járul hozzá. Az előrejelzések javításával, a műveleteknek és az erőforrások elosztásának optimalizálásával, valamint az egyének és a szervezetek rendelkezésére álló digitális megoldások személyre szabásával az MI használata kulcsfontosságú versenyelőnyt biztosíthat a vállalkozások számára, ezen felül társadalmi és környezeti szempontból kedvező eredményeket hozhat, például az oktatás és képzés, a közszolgáltatások, a biztonság, valamint az igazságszolgáltatás terén. Ugyanakkor az MI - a konkrét alkalmazásával, használatával és technológiai fejlettségi szintjével kapcsolatos körülményektől függően - kockázatokat is generálhat, valamint

³ https://www.parlament.hu/documents/d/guest/infojegyzet_2024_23_eu_mi_rendelet, (megtekintve: 2025. május 31.)

sértheti a közérdeket és az uniós jog által védett alapvető jogokat. Az ilyen kár lehet vagyoni vagy nem vagyoni kár, ideértve a fizikai, pszichés, társadalmi vagy gazdasági kárt is.

Az igazságszolgáltatásra és a demokratikus folyamatok irányítására szánt egyes MI-rendszereket nagy kockázatúnak kell tekinteni, figyelembe véve a demokráciára, a jogállamiságra, az egyéni szabadságokra, valamint a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jogra gyakorolt potenciálisan jelentős hatásukat. Így különösen, az esetleges torzítások, hibák és átláthatatlanság kockázatának kezelése érdekében indokolt nagy kockázatúnak minősíteni az igazságügyi hatóságok által vagy nevében történő használatra szánt azon MI-rendszereket, amelyek célja, hogy segítsék az igazságügyi hatóságokat a ténybeli és a jogi elemek kutatásában és értelmezésében, valamint a jog konkrét tényekre történő alkalmazásában. Az MI-eszközök alkalmazása támogathatja a bírák döntéshozatali hatáskörét vagy a bírói függetlenséget, de nem válthatja azt fel, mivel a végső döntéshozatalnak ember által irányított tevékenységnek kell maradnia. Az MI-rendszerek nagy kockázatúként való besorolása azonban nem terjedhet ki azokra az MI-rendszerekre, amelyek olyan, tisztán járulékos adminisztratív tevékenységek elvégzésére szolgálnak, amelyek nem befolyásolják a tényleges igazságszolgáltatást az egyedi ügyekben, mint például a bírósági határozatok, dokumentumok vagy adatok anonimizálása vagy álnevesítése, a személyzet közötti kommunikáció, adminisztratív feladatok ellátása.⁴

2. A bírósági rendszer kihívásai

A jelenlegi bírósági rendszer küzd a költséghatékonyság, időszerűség, valamint az átláthatóság és megismerhetőség kihívásaival, melyek orvosolására részben megoldást jelenthet a mesterséges intelligencia biztosította technológia. A hagyományos bírósági eljárások gyakran rendkívül költségesek. Az ügyvédi díjak, a bírósági költségek, a szakértői díjak és az egyéb költségek összeadódva jelentős anyagi terhet jelentenek a felek számára. Az időigényességet tekintve a hagyományos bírósági eljárások, különösen a nagy tárgyi súlyú, összetett, illetve sok sértettre, vádlottra kiterjedő eljárások hosszú időt vehetnek igénybe. Az ügyek akár évekig is elhúzódhatnak a bíróságokon, ami a jogrendszer hatékonyságát is jelentősen befolyásolja. A költségeken és az

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) mesterséges intelligenciáról szóló 2024/1689. számú rendelete

időigényességen kívül a földrajzi elhelyezkedés, az anyagi helyzet, és a jogi ismeretek hiánya jelentős akadályokat jelenthetnek az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés tekintetében, így az nem mindig érvényesül egyenlően.

Külön kiemelendő, hogy az igazságszolgálati alkalmazottak számát tekintve jelenleg különösen nagy gondot jelent, hogy a bíróságok túlterheltek, kiváltképpen a nagyobb ügyeket tekintve. A leterheltség lassítja az eljárások lefolytatását és a bíróságok így nem mindig tudnak megfelelő figyelmet fordítani minden egyes ügyre. A transzparencia és nyilvánosság vonatkozásában megfigyelhető, hogy bár a bírósági eljárások nyilvánosak, sok esetben a bíróságok munkája és döntései nem, vagy nem kellő mértékben érhetők el könnyen a társadalom egyéb szereplői számára. Ugyancsak gondot jelent, hogy a jogi döntések és eljárások megértése gyakran nehézkes, ami csökkentheti a rendszer átláthatóságát és a közbizalom szintjét.

A fenti kihívások hozzájárulnak ahhoz, hogy a hagyományos igazságszolgáltatási rendszer sok esetben nem felel meg teljes mértékben a modern társadalom igényeinek. Mindazonáltal a technológiai fejlődés javíthatja, vagy akár súlyosbíthatja is az egyenlőtlenséget. Azok, akik nem rendelkeznek megfelelő eszközökkel, illetve hozzáféréssel, hátrányos helyzetbe kerülhetnek. Az egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében szükséges a technológiai infrastruktúra fejlesztése és támogatási rendszerek létrehozása.

III. Az igazgatási feladatokat támogató rendszerek

1. Igazgatás feladatok támogatása

A digitális bíróságok és technológiák alkalmazása jelentős változásokat hozhat az igazságszolgáltatásban. A digitális biztonság, az egyenlő hozzáférés, a jogszabályi keretek és az átláthatóság biztosítása mellett a technológiai fejlődés számos lehetőséget is teremt a költséghatékony, hozzáférhető és innovatív igazságszolgáltatás számára. A jövőbeli siker kulcsa a technológiai megoldások hatékony alkalmazása és a kihívásokkal való proaktív szembenézés.

Mindazonáltal az új technológiák bevezetése új kihívásokat is jelent, különösen a digitális biztonság és adatvédelem terén, de a fejlődés irányába tett lépések jelentős potenciált rejtenek az igazságszolgáltatás jövője számára.

A mesterséges intelligencia alapú rendszerek jelentős költségmegtakarítást eredményezhetnek a papíralapú adminisztráció, a személyes megjelenések és az utazási költségek csökkentésével, illetve a digitális eszközök automatizálják a rutin feladatokat, így gyorsabbá és hatékonyabbá válik az ügykezelés, amely rövidíti az ügymenetet és csökkenti az ügyek elbírálási idejét, valamint költségeit. Ezen rendszerek révén a távoli és hátrányos helyzetű személyek is könnyebben hozzáférhetnek az igazságszolgáltatáshoz, mivel nem szükséges fizikailag megjelenniük a bíróságokon, valamint lehetővé teszik a jogkeresők számára, hogy az ügyeket az általuk választott időpontban intézzék, amely javítja az eljárások rugalmasságát.

2. *Az ügykezelést és az eljárás lefolytatását támogató rendszerek*

A Digitális Ügykezelő Rendszerek (DÜR) a bíróságok és igazságszolgáltatás intézményeiben használt modern technológiai megoldások, amelyek célja az ügyintézés és adminisztráció hatékonyságának növelése, a papíralapú dokumentumkezelés csökkentése, valamint a jogszolgáltatás átláthatóságának és gyorsaságának elősegítése. Az ilyen rendszerek több funkciót kínálnak, például az ügyek nyilvántartását, iratkezelést, határidők nyomon követését, bírósági tárgyalások időpontjainak kezelését, valamint a dokumentumok elektronikus benyújtásának és továbbításának lehetőségét.

3. *Az e-PER*

A technikai vívmányok széleskörű elterjedése, használatuk mindennapossá válása, az informatika és a számítógépes hálózatok robbanásszerű fejlődése szükségszerűen magával hozta azt az igényt, hogy a fejlődés által biztosított előnyöket a bírósági eljárásokban is hasznosítsák. Magyarországon egy konkrét példája az ilyen rendszereknek az e-PER, azaz az Elektronikus Periratkezelő Rendszer. Az e-PER-t a bíróságok az elektronikus ügyintézés támogatására vezették be, és lehetővé teszi a jogi képviselők és ügyfelek számára, hogy online nyújtsanak be iratokat, nyomon kövessék az ügyeiket, és

elektronikus úton kommunikáljanak a bíróságokkal. Az e-PER része a szélesebb körű e-közigazgatási stratégiának, amely célja a közszolgáltatások digitalizálása és átláthatóbbá tétele.

A bírósággal történő elektronikus kapcsolattartás jogszabályban meghatározott rend szerint működő, zárt adattovábbítási rendszeren alapul, ami egyrészt kizárja, hogy az adatokhoz jogosulatlan személyek hozzáférjenek, másrészt teljeskörűen biztosítja a küldő személyének azonosítását és igazolja a bíróság által küldött iratok bíróságtól származását. A jogszabály rendelkezése alapján az Országos Bírósági Hivatal az erre szolgáló informatikai rendszer alkalmazásával biztosítja, hogy a bíróságokkal a kézbesítési rendszer útján folyamatosan lehessen kapcsolatot tartani. Az Országos Bírósági Hivatal és a bíróságok a kapcsolattartás biztosítása céljából jogosultak a hozzájuk érkező adatok kezelésére.⁵

Az ügyfelek és az ügyvédek elektronikus úton nyújthatják be a dokumentumokat, amelyek azonnal elérhetők a bíróságok számára. Az iratok digitalizálása és automatikus rendszerezése nagyban megkönnyíti a kezelést, illetve csökkenti a papírmennyiséget. A rendszerben minden ügy nyilván van tartva, beleértve az ügyfelek és az ügyvédek adatait, a határidőket, a benyújtott iratokat és a tárgyalások időpontjait. Ez segít a bíróknak és a bírósági alkalmazottaknak az ügyek kezelésében, valamint az érintett felek is online nyomon követhetik az ügyeik állapotát. A rendszer automatikusan figyelmezteti a bírákat, ügyvédeket és más résztvevőket a fontos határidőkre, például az iratok beadásának vagy a fellebbezési lehetőségek határidejére, ezzel csökkentve a mulasztások kockázatát, valamint lehetőséget biztosít arra, hogy a tárgyalások időpontjait online rögzítsék és koordinálják a felek számára, csökkentve az időpont-egyeztetésekkel járó adminisztratív terheket. Egyes rendszerek online tárgyalások lebonyolítására is alkalmasak.

4. Távmeghallgatás

A távmeghallgatás forradalmasította a bírósági eljárásokat, különösen a személyes megjelenést igénylő ügyek esetében. A tárgyalótermi kép- és hangrögzítést lehetővé tévő rendszerek lehetővé

⁵ <https://birosag.hu/ugyfeleknek/elektronikus-ugyintezes/elektronikus-kapcsolattartas-birosagokkal/e-per>, (megtekintve: 2025. május 31.)

teszik, hogy a bírósági eljárások során a résztvevők - legyenek akár a felek, ügyvédek, tanúk, szakértők vagy maga a bíró - távolról is részt vehessenek a tárgyalásokon, anélkül, hogy fizikailag jelen lennének a bíróság épületében.

5. *Élőidős tolmácsolás*

Az élőidős tolmácsoló mesterséges intelligencia alapú programok használata a bíróságokon egyre nagyobb figyelmet kap, mivel jelentős segítséget nyújthatnak a nyelvi akadályok áthidalásában és az igazságszolgáltatás gyorsabbá, hatékonyabbá tételében. Ezek az eszközök valós idejű szinkrontolmácsolást kínálnak, ami különösen hasznos lehet olyan bírósági eljárások során, ahol többnyelvű kommunikáció szükséges, és a résztvevők nem beszélik az adott ország hivatalos nyelvét.

A mesterséges intelligencia alapú tolmácsoló programok a gépi tanulás és a természetes nyelvfeldolgozás (Natural Language Processing, NLP) technológiájára építenek. A bíróságon előadottakat valós időben dolgozzák fel hangfelismerő algoritmusok segítségével. Ez azt jelenti, hogy a beszélt nyelvet szöveggé alakítják át. A program ezután a szöveget elemzi és értelmezi egy mesterséges intelligencia alapú nyelvi modell segítségével, amely képes a különböző nyelvek közötti fordításra. Ezek a modellek sokmillió nyelvi adat alapján tanulnak meg fordítani és értelmezni kifejezéseket. A gép által feldolgozott és lefordított szöveg hangként vagy szöveggént jelenik meg valós időben, így a résztvevők szinte azonnal megkapják a fordítást. A rendszer folyamatosan fejleszti magát azáltal, hogy minden interakció során újabb adatokat gyűjt, és képes javítani a pontosságát a későbbi használat során. Bár a mesterséges intelligencia alapú tolmácsoló programok folyamatosan fejlődnek, még nem érnek el teljes pontosságot, különösen a jogi nyelvezet árnyalt kifejezései esetében.

Mindazonáltal a technológia jelenlegi állása szerint az emberi tolmácsok továbbra is jobban értik a jogi szövegek és kontextusok jelentését. Továbbá a mesterséges intelligencia alapú tolmács programnak nehézséget okozhat a kulturális sajátosságok, kifejezések helyes értelmezése, ami elengedhetetlen a bírósági környezetben.

Jelenleg több különböző mesterséges intelligencia alapú tolmácsoló program áll rendelkezésre a bíróságokon, például a Google Translate vagy a Microsoft Translator, amelyek mindegyike fejlett hangfelismerő és nyelvi modellekkel rendelkezik. Azonban a bíróságokon jellemzően testre szabott, speciális jogi nyelvre hangolt tolmácsoló rendszerekre van szükség, mint például a Verbit vagy az IBM Watson tolmácsolási megoldásai, amelyek kifejezetten professzionális felhasználási környezetekhez készültek.

E körben szükséges említést tenni a blockchain technológiáról is. A blockchain lehetővé teszi, hogy a digitális bizonyítékokat (dokumentumok, hang- és videófelvevételek stb.) időpecséttel és változásbiztos módon rögzítsék. Ez garantálja, hogy a bizonyítékokat nem lehet visszamenőleg manipulálni vagy módosítani. Mindezekre tekintettel ellentétes véleményt képviselek, mint Zódi Zsolt 2020. évben a bíróságok és technológiáról írt tanulmányában, aki szerint a blockchain valószínűleg nem lesz meghatározó befolyással a bíróság munkájára.⁶

A blokklánc az adatok kezelésének egy közös, elosztott hálózaton alapuló formája, amely központi ellenőrző szerv felügyelete nélkül is működőképes. A blokkokban, mint adattárolási egységekben bármilyen információ eltárolható. A blokkok láncszerűen, utólag megváltoztathatatlanul kapcsolódnak egymáshoz, új adatok kizárólag az első, ún. genesis blokk után kerülhetnek a lánc végére hash-kódok (hosszú karaktorsor) formájában. Az egyes blokkokban tárolt adatokon végzett műveletek során a rendszer az egyes adatokhoz csak hozzárendeli, hogy afelett például ki jogosult rendelkezni. A hitelesség további garanciáját nyújtja, hogy minden egyes csomópont letölt egy másolatot ezek után a friss blokkláncból, hogy egymást is tudják folyamatosan ellenőrizni, és meg tudják osztani egymás között a blokklánc legfrissebb elemét. A hálózatra kapcsolódott decentralizált számítógépek (az ún. csomópontok) ellenőrzik az adatkezelési műveletek hitelességét algoritmikus úton.⁷

⁶ Zódi Zsolt: Bíróságog és technológia, Bírósági Szemle 2020/1. szám 4. oldal - 13. oldal

⁷ Kálmán Kinga: Lázálom, vagy realitás? - A mesterséges intelligencia megjelenési lehetőségei az igazságszolgáltatásban (MJ, 2022/6., 339-350. o.)

6. Hangfelismerő rendszerek

A tolmács programok mellett ki kell térni a hangfelismerő rendszerekre is, melyek olyan mesterséges intelligencia alapú technológiák, amelyek képesek az élő beszédet vagy felvett hanganyagokat szöveggé alakítani. A tárgyalások jegyzőkönyvezése területén a hagyományos jegyzőkönyvvezetést automatizálják, valós időben készítenek szöveges jegyzőkönyvet a bíróság részéről elhangzottakról, az ügyvédek és tanúk nyilatkozatairól, valamint a halláskárosultak számára valós idejű feliratokat biztosítanak a tárgyalás során. A jegyzőkönyvvezetés mellett kiemelkedő jelentősége van az ügyiratok feldolgozása és a bírósági dokumentumok automatikus létrehozása területén is, mivel ezen feladatok egyszerűbbé válnak a hangfelismerő technológiák használatával.

A hangkészítő rendszerek legfőbb előnye, hogy gyorsabbá és pontosabbá teszik a bírósági eljárásokat, ugyanakkor kihívásokat is rejtenek, mint például az akcentusok és dialektusok felismerésének nehézségei, illetve a zajos környezetben történő használat.

A Verbit hangfelismerő rendszert különböző országok bíróságain használják, főként az angolszász jogrendszerekkel rendelkező országokban. Az Egyesült Államok bíróságain különösen elterjedt a Verbit és más automatizált hangfelismerő rendszerek használata, de az Egyesült Királyságban, Kanadában és Ausztráliában is használják a rendszert, mivel a rendszer gépi tanuláson alapuló hangfelismerő technológiát alkalmaz, amelyet kifejezetten jogi és bírósági környezetekhez igazítottak.⁸ A Verbit mellett említhető a Nuance által fejlesztett Dragon Legal rendszer, amelyet különösen a jogi szakemberek számára terveztek, illetve az SRS (Speech Recognition Solutions) és FTR (For The Record) rendszerek. Az FTR egy olyan bírósági felvételkezelő rendszer, amely hang- és videófelveteleket rögzít, továbbá kiegészíthető hangfelismerő funkciókkal is.

Az Országos Bírósági Hivatal elnökének éves beszámolója 2016. évtől kezdődően tartalmazta említést beszédleíró programok beszerzéséről, valamint alkalmazásáról és rögzítették, hogy 2021. évben összesen 880 db beszédleírót használtak, köztük Global Speech Notes és SpeechTex-Voxerver eszközöket. A 2021. szeptember 24. napján Belux Kft. és OBH között létrejött szolgáltatási

⁸ <https://verbit.ai/solutions-legal-transcription/> (megtekintve: 2025. május 31.)

szerződéssel beszerzésre került a Globalspeech Minutes magyar nyelvű hangleiratózó szoftver is, amely több különböző személy beszédhangját képes megkülönböztetni és a hanganyagot ennek megfelelően leiratozni.⁹ Mindezek ellenére 2022. évtől kezdődően ezen kezdeményezés eltűnni látszik.

7. Chatbotok

A chatbotok olyan mesterséges intelligencia alapú szoftverek, amelyek emberi módon képesek kommunikálni és gyakran ügyfélszolgálati feladatokat látnak el, így alapvető jogi információkat adnak az ügyfeleknek, például tájékoztatást a bírósági eljárásokkal kapcsolatban, vagy segítenek eligazodni a bírósági rendszerben. Az ügyfelek gyorsan és egyszerűen ellenőrizhetik ügyeik állapotát, dokumentumokat tölthetnek fel, vagy határidőket kérdezhetnek le a chatbotok segítségével, illetve bizonyos jogi adminisztratív kérdésekben, például bírósági időpontok egyeztetésében is használhatók.

Példaként említhető a kínai "206 rendszer", egy mesterséges intelligencia alapú platform, amelyet a kínai bírósági rendszerekben használnak, főként büntetőeljárások során. A rendszert a Kínai Népköztársaság 2016-ban vezette be, és célja a büntető ügyek kezelésének, elemzésének és bírósági eljárások automatizálásának elősegítése. Nevét a kínai Büntetőeljárási Törvény 206. cikkéről kapta. A rendszer hatalmas mennyiségű jogi dokumentumot, bizonyítékot és előzményt képes feldolgozni igen rövid idő alatt. Az adatok automatikus elemzése révén képes azonosítani a releváns információkat a büntető ügyekben, képes felmérni a bizonyítékokat, mellyel az ügyészek és a bírák munkáját segíti. A rendszer előzetes javaslatokat ad az ítélethozatalra vonatkozóan a meglévő bizonyítékok alapján, segítve a bírákat a döntéshozatalban. Mivel Kínában nagy hangsúly fektetnek a jogi precedensekre és az ítéletek konzisztenciájára, a 206 rendszer segít megteremteni az egységes ítélkezési gyakorlatot.

Az első tárgyalásokon melyen a rendszert használták a résztvevők egy képernyőt helyeztek el az eljárásban résztvevők előtt. Amikor a bíró, az ügyész vagy a védő utasítást adott a „206-os rendszer” nevű programnak, az minden kapcsolódó bizonyítékot megjelenített a képernyőn. Így például lejátszotta a biztonsági kamera által készített videót, illetve bemutatta a vádlott pszichiátriai

⁹ <https://www.parlament.hu/irom42/01877/adatok/fejezetek/06.pdf> (megtekintve: 2025. május 31.)

vizsgálatának eredményét. A 206-os rendszer nemcsak a hangot képes pontosan karakterekké alakítani, hanem a kérdezőt és a válaszadót is meg tudja különböztetni.¹⁰

E körben említhető továbbá a DoNotPay megnevezésű automatizált chatbot, amelyet 2015-ben hozott létre Joshua Browder. Elsődleges célja az volt, hogy segítséget nyújtson az embereknek a parkolási bírságok elleni fellebbezésben, de azóta jelentősen kibővült a tevékenységi köre. A platform ma már számos jogi és adminisztratív problémában segít, például kártérítési igények benyújtásában, előfizetések lemondásában, panaszlevelek megírásában, és még az adatvédelmi jogok érvényesítésében is. A chatprogramnak elég csak kulcsszavakat megadni, például kártérítés igény, vagy akár zaklatás. A rendszer több mint 1000 kategória közül ajánl fel konkrét témaköröket. Miután a felhasználó kiválasztotta a megfelelő kategóriát, a chatbot elküldi a fellebbezéshez, vagy panasz benyújtáshoz szükséges formanyomtatványt, aminek a kitöltésében is segít.¹¹

IV. A döntéshozatal támogató rendszerek

A jövő jogi szakmája az online és digitális technológiák gyors fejlődésével, a globalizációval és a változó ügyfél-elvárásokkal párhuzamosan átalakul. A jogi szakemberek számára elengedhetetlen, hogy alkalmazkodjanak a technológiai változásokhoz és folyamatosan fejlesszék tudásukat. A jövő jogi szakmája a technológiai innovációk, a nemzetközi együttműködés és az interdiszciplináris megközelítések révén lehetőséget ad a jogi szolgáltatások hatékonyságának és hozzáférhetőségének javítására.¹² Ezek a technológiák különböző módokon segíthetik a bírákat, ügyvédeket, és más jogi szakembereket az ügyek kezelésében és az igazságszolgáltatás hatékonyságának növelésében.

1. Jogi kutatás

A jogi kutatás terén is széles körben használják a mesterséges intelligencia alapú programokat. Az olyan eszközök, mint a ROSS Intelligence, amely az IBM Watson technológiáján alapul, képesek gyorsan

¹⁰ <https://www.chinadaily.com.cn/a/201901/24/WS5c4959f9a3106c65c34e64ea.html> (megtekintve: 2025. május 31.)

¹¹ <https://24.hu/tech/2017/07/14/ingyen-osztogat-tanacsot-az-elso-robotugyved/> (megtekintve: 2025. május 31.)

¹² Richard Susskind: *Online Courts and the Future of Justice*, Oxford University Press, 2021.

és hatékonyan keresni releváns jogi precedenseket és jogszabályokat. Ezek az eszközök jelentősen gyorsítják a jogi kutatási folyamatot, és lehetővé teszik a jogi szakemberek számára, hogy pontosabb és átfogóbb elemzéseket végezzenek.

Egy amerikai cég például, a kaliforniai Stanford Egyetemen fejlesztett Lex Machina korábbi bírósági ítéletek adatait gyűjtötte egybe - ki volt a bíró, melyik ügyvédi iroda és mely ügyvéd járt el, mekkora volt a pertárgyérték és mi volt az ítélet. Így mintegy 100-200 ezer eset tapasztalata áll rendelkezésre, és a statisztikák összehasonlításával, a mintázatok felfedezésével az emberi jogászoknál is jobb eredményt tud elérni a bíróság ítéletének előrejelzésében.¹³

2. *Prediktív elemzés*

A mesterséges intelligencia alapú programok olyan adatelemző eszközöket kínálnak, amelyek képesek nagy mennyiségű jogi adatot feldolgozni és segítenek előre jelezni a bírósági döntések kimenetelét. Az ilyen rendszerek képesek történelmi jogesetek, ítéletek, valamint jogi szövegek alapján előre jelezni, hogy egy adott ügyben milyen döntést hozhat a bíróság. Ezek a prediktív modellek statisztikai és gépi tanulási algoritmusokat használnak az adatok feldolgozására és elemzésére.

Számítási teljesítményüknek köszönhetően ezek az eszközök rövid idő alatt óriási mennyiségű statisztikai adatot képesek elemezni, segítve ezáltal a releváns összefüggéseknek a felismerését az egyének és az adott társadalmi csoportok viselkedése között, ugyanakkor előrejelezhetik a jövőbeni cselekvéseket is (pl. az erőszakos magatartást, vagy akár az óvadék ellenében történő vagy a feltételes szabadlábra helyezés feltételeinek a megsértését). Ezen felül a nyílt hozzáférésű digitális eszközök lehetővé teszik a bírósági határozatok felhasználását, a kulcsszavas keresésektől kezdve az egyes bírák döntéseinek kiszámíthatóságáig.¹⁴

¹³ Péter Kitti: Bírói kompetenciák a XXI. században, különös tekintettel a mesterséges intelligencia terjedésére (Magyar Jog, 2022/10., 561-572. o.)

¹⁴ Czebe András: A mesterséges intelligencia alkalmazásának elméleti keretei a büntetőeljárársban (Kúriai Döntések (BH) Fórum rovata, 2021/7., 1111-1119. o.)

Az Egyesült Államokban használt COMPAS rendszer (Correctional Offender Management Profiling for Alternative Sanctions) például segít meghatározni a vádlottak visszaesési kockázatát, bár ennek alkalmazása sok vitát váltott ki a lehetséges elfogultság miatt.¹⁵ Ez az eszköz az elkövetők visszaesési arányának meghatározásához elvégzett adatszámításokhoz nyújt segítséget. A COMPAS következtetéseit az alábbi adatokból vonja le: korábbi és függőben lévő vádak, büntetett előélet, lakóhely, foglalkoztatási státusz, közösségi kapcsolatok és kábítószerfogyasztási szokások. Mindezen tényezők összehasonlítása után 1-től 10-ig terjedő skálán értékeli az elkövető visszaesésének esélyeit, amelyekre a bíróság később az esetleges szabadon bocsátásról szóló döntését alapozhatja.¹⁶

3. Dokumentumkezelés és elemzés

A mesterséges intelligencia kiemelten fontos szerepet játszik a dokumentumkezelésben is, különösen a nagy mennyiségű iratok feldolgozása és elemzése esetén. Ez különösen fontos a bonyolult ügyekben, ahol rengeteg bizonyíték és jogi irat van.¹⁷ Az olyan programok, mint a Relativity vagy a Kira Systems, képesek automatikusan kategorizálni a jogi dokumentumokat, ami jelentősen csökkenti a jogi szakemberek munkaterhelését, mely nemcsak a ráfordított időt, hanem az emberi hiba lehetőségét is csökkenti.

A mesterséges intelligenciát gyakran használják a bíróságokon dokumentumok gyors és pontos elemzésére is. A bíróságok hatalmas mennyiségű dokumentummal dolgoznak, beleértve a periratokat, bizonyítékokat, jogi indítványokat és bírósági határozatokat. Az MI-alapú rendszerek képesek ezeket a dokumentumokat automatikusan feldolgozni, azonosítani a releváns jogi szövegeket, és kategorizálni az információkat, ezzel csökkentve az emberi munkaerő igényét. Kiemelendő, hogy a mesterséges intelligencia képes érzékelni és kezelni az adatvédelmi szempontból érzékeny információkat a jogi dokumentumokban, például a személyes adatokat anonimizálni vagy titkosítani, ami különösen fontos lehet a GDPR és más adatvédelmi jogszabályok szempontjából.

¹⁵ Aleš Završnik: Big Data, Crime and Social Control, Routledge Frontiers of Criminal Justice 2019.

¹⁶ Chronowski Nóra-Kálmán Kinga-Szentgáli-Tóth Boldizsár: Régi keretek, új kihívások: a mesterséges intelligencia prudens bevonása a bírósági munkába és ennek hatása a tisztességes eljáráshoz való jogra (Glossa Iuridica, 2021/4., 7-38. o.)

¹⁷ Richard Susskind: Online Courts and the Future of Justice. Oxford University Press, 2019.

4. Jogalkalmazás és jogértelmezés támogatása

A mesterséges intelligencia alapú rendszerek egyre inkább képesek értelmezni a jogi szövegeket és javaslatokat tenni a bírának a jogszabályok alkalmazására. Például az Egyesült Királyságban fejlesztett rendszerek képesek olyan javaslatokat tenni, amelyek segíthetnek a bírának egy-egy ügy megítélésében, különösen a precedensek elemzése terén.¹⁸

A LexisNexis és a Westlaw a világ két legismertebb jogi kutatási platformja, amelyek mesterséges intelligenciát is használnak a jogi információk keresésére, feldolgozására és rendszerezésére. Ezek a rendszerek széles körben elterjedtek az Egyesült Királyságban, az Egyesült Államokban és más jogi rendszerekkel rendelkező országokban, és a jogászok, bírák, kutatók és diákok napi munkáját segítik. A LexisNexis több millió jogi dokumentumot, bírósági döntést, törvényt és szabályozást tartalmaz. A felhasználók gyorsan hozzáférhetnek bírósági ítéletekhez, jogszabályokhoz és egyéb jogi forrásokhoz. A rendszer mesterséges intelligenciát használ a releváns dokumentumok gyors megtalálására. Az algoritmusok képesek a felhasználói lekérdezések elemzésére, és a legrelevánsabb jogi precedenseket vagy jogszabályokat javasolják.

A Westlaw Edge a Westlaw legújabb verziója olyan mesterséges intelligenciával támogatott funkciókat kínál, mint például a Litigation Analytics, amely elemzi a bírósági ügyeket, bírói döntéseket és a bíróságok tevékenységeit.

5. Döntéselőkészítés

A döntéselőkészítő és segítő mesterséges intelligenciára példaként említhető a Németországban használt FRAUKE (Frankfurter Urteils-Konfigurator, Elektronisch). A Frankfurter Helyi Bíróságon (Amtsgericht) használják, ahol Európa egyik legnagyobb forgalmú reptere okán évi 15 ezer keresetben próbálják az utazók érvényesíteni a fogyasztó jogait, például járatkésés miatt. A FRAUKE-t tehát nem egy konkrét eljárásban, hanem egy eljárástípusban alkalmazzák. Ebben az esetben az MI nem szortíroz, hanem ítélet-tervezeteket készít a korábbi döntésekből létrehozott adatbázis

¹⁸ <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5007&context=flr> (megtekintve: 2025. május 31.)

segítségével.¹⁹ Ez a rendszer automatikusan kivonja a beadványokból az ügy releváns adatait, mint például az indulási és célrepülőtér vagy a repülési távolságra vonatkozó adatokat.²⁰

6. Az ítélkezés automatizálása

Egyes országokban már alkalmaznak mesterséges intelligencia alapú rendszereket a kisebb jelentőségű ügyek automatikus elbírálására. Ez az eljárás lehetővé teszi, hogy egyszerűbb jogi esetek gyorsabban lezáruljanak, miközben a komplexebb ügyek emberi bírók elé kerülnek. Ez például polgári peres ügyeknél, mint a parkolási bírságok vagy kisebb fogyasztóvédelmi ügyek esetében lehet különösen hasznos. Továbbá a közlekedési szabálysértések területén képesek lehetnek teljesen automatizált ítélelhozatalra. Ezek a rendszerek nagyban csökkenthetik a bíróságok leterheltségét.²¹

Figyelemmel a későbbiekben bemutatott robotbírókkal kapcsolatos és egyéb kutatásokra álláspontom szerint a mesterséges intelligenciának az ítélkezés terén történő alkalmazása kizárólag a bíró kulcspozíciójának megőrzése mellett lehetséges. E körben hangsúlyozandó, hogy a mesterséges intelligencia a bíró helyett nem ítélkezhet nagyobb tárgyi súlyú ügyekben, de javaslatokat tehet a bírói döntés tartalmára a tisztességes eljárás alapvető követelményeinek megőrzése mellett. Emellett az mesterséges intelligencia a bírósági eljárások mérlegelést és méltányosságot nem igénylő, egyszerűbb forráskutató, fordító vagy szakértői feladatai ellátására alkalmazható.²²

A Dubai Land Department's Rental Dispute Settlement Centre nemrégiben bejelentette a "Metaverse Litigation" bevezetését, egy mesterséges intelligencia alapú platformot, amely a Metaverse technológiát használja az ingatlanokkal kapcsolatos peres eljárásokhoz. Ez egy teljesen integrált bírósági rendszer, amely generatív mesterséges intelligencia rendszert használ a jogi döntések meghozatalához. Egy peres fél például kilakoltatási felszólítást nyújthat be a ki nem fizetett hátralék

¹⁹ Dr. Petrus Szabolcs: Mesterséges intelligencia a jogszolgáltatásban, <https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/mesterseges-intelligencia-a-jogszolgáltatásban/> (megtekintve: 2025. május 31.)

²⁰ <https://www.ra-micro.de/artikel/news/justizieller-einsatz-der-kuenstlichen-intelligenz.html> (megtekintve: 2025. május 31.)

²¹ https://openscholarship.wustl.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1166&context=law_lawreview (megtekintve: 2025. május 31.)

²² Kálmán Kinga: Lázálom, vagy realitás? - A mesterséges intelligencia megjelenési lehetőségei az igazságszolgáltatásban (Magyar Jog, 2022/6., 339-350. o.)

miatt, és azonnal, percek alatt megkaphatja a döntést egy mesterséges intelligencia alapú bírótól, kiküszöbölve az emberi részvétel szükségességét az eljárásban.²³

Az elmúlt évtizedek digitális fordulata oly módon érintette társadalmunk alapvető értékeit, ami a büntetőjog viszonylag állandó környezetében is meghatározónak bizonyult. A bírósági határozatok digitalizálásra kerültek, és ezekkel együtt megjelentek azok a szoftverek is, amelyek a büntetőeljárás predikciós mintáit kívánják azonosítani. A soha nem látott mennyiségű digitális adat ráadásul átirányította a figyelmet a kódon alapuló modellezési rendszerről egy mélytanuláson alapuló modellezési rendszerre, amelyben a hangsúly már nem a kódolásra, hanem a rendszer betanítása céljából bevitt adatbázisra helyeződik. Mindez azoknak az alapvető értékeknek a háttérkutatása nélkül ment végbe, amelyekre hagyományosan az állami büntetőhatalom korlátaiként tekintünk.²⁴

A büntetőeljárás esetében is több területen lehetőség lenne az automatizált döntéshozatalra. A nem érdemi kérdésekben (például kizárás, kijelölés, áttétel, szakértő kirendelése, nyomozás határidejének meghosszabbítása, igazolási kérelem stb.) sok esetben felmerülhetne a mesterséges intelligencia szerepe. Például egy szakértő kirendelő határozatot az MI könnyedén meghozhatna, amennyiben a szakértőnek felteendő kérdéseket és az eljárás ügyiratát betáplálják. Ugyanígy elbírálna az igazolási vagy a kizárás iránti kérelem is. A nem érdemi kérdésekkel kapcsolatos mesterséges intelligencia alapú döntés különösen hasznos lehetne a kényszerintézkedések meghosszabbításával kapcsolatos nyomozási bírói döntések esetén. Amíg azonban a nyomozati szakban az elrendelésre és a 6 hónapon túli meghosszabbításra csak ülésen kerülhet sor, a többi meghosszabbító (illetve megszüntetés vagy megváltoztatás iránti indítványt elbíráló) döntést a nyomozási bíró többnyire iratok alapján hozza meg.

Az igazi problémát a bűnösség esetén hozható érdemi döntések jelentik. Az ítélezés ugyanis nem csupán technológia, hanem magában hordoz egy bírói értékelő elemet is. A büntetőjogi mesterséges intelligencia alapú döntéshozatal korlátja az, hogy a gép nehezen tudja értékelni például a

²³ <https://dubailand.gov.ae/en/news-media/the-rental-disputes-center-launches-metaverse-litigation-and-activates-the-judicial-probe-service/#/> (megtekintve: 2025. május 31.)

²⁴ Czebe András: A mesterséges intelligencia alkalmazásának elméleti keretei a büntetőeljárásban (Kúriai Döntések (BH) Fórum rovata, 2021/7., 1111-1119. o.)

perbeszésekben elmondott érvek erejét, nehezen tudja határozatát megfelelően indokolni és egy algoritmus nehezen birkózik meg a tényállások feldolgozásával, életszerű narratívák felállításával és megítélésével.²⁵

Mivel általános álláspont, hogy elsőként a kisebb tárgyi súlyú, csekély mérlegelést igénylő ügyek kerülhetnek a mesterséges intelligencia elé, és a nagyobb, akár vitát kiváltó ügyeket továbbra is ember fogja elbírálni, egyelőre a büntetővégzéssel eldönthető ügyek azok, ahol felmerülhet a mesterséges intelligencia nagyobb szerepe. Hangsúlyozandó viszont, hogy tárgyalás tartása iránti kérelem esetén az ügyben emberi bíró hozná meg a döntést. 2022-ben az ügyészségre érkezett befejezett mintegy 80.000 nyomozás esetében 61,6 %-ban történt vádemelés. A vádak kicsivel több, mint 70 %-ában az ügyészség büntetővégzés meghozatalára tett indítványt. Ez azt jelenti, hogy a bíróság iratok alapján határoz az ügyben. A büntetővégzéssel szemben természetesen kérhető tárgyalás, a vádlottak döntő többsége azonban ezzel a jogával nem élt, a büntetővégzések több, mint 80 %-a jogerős lett, tehát az iratok alapján hozott döntést minden résztvevő megfelelőnek tartotta.²⁶

A statisztika alapján megállapítható, hogy az ügyek jelentős része alkalmas arra, hogy azokat iratok alapján döntsék el. Az mesterséges intelligenciának az ilyen ügyekben lehet jelentős szerepe a jövőben, a vitás, bizonyítást (esetleg ellenbizonyítást) igénylő, akár több tárgyalási napon is tárgyalandó ügyeknél ez fel sem merül.²⁷

A polgári eljárások esetében is több területen lehetőség lenne az automatizált döntéshozatalra. E körben ugyancsak a nem érdemi kérdésekben (például kizárás, áttétel, szakértő kirendelése, igazolási kérelem stb.), valamint az eljárás megszüntető végzések vonatkozásában merülhetne fel a mesterséges intelligencia szerepe. A végrehajtási eljárások keretében a jogutódlás, zálogjogosulti bekapcsolódás, rendbíróság kiszabása, valamint a letétekkel kapcsolatos ügyintézés vonható ebbe a körbe.

²⁵ Zódi Zsolt: A digitalizáció hatása a jogászai szakmára (Gazdaság és Jog, 2018/12., 3-9. o.)

²⁶ <https://ugyeszseg.hu/ugyeszseg-2022-buntetovegzesek/> (megtekintve: 2025. május 31.)

²⁷ Herke Csongor: Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban (Jogtudományi Közlöny, 2023/4., 165-176. o.)

Brazília felsőbb bíróságai 2018-ban megkezdték saját mesterséges intelligencia rendszereik fejlesztését, melyek közül a két legfontosabb a brazil felsőbb bíróságok Victor projektje („A brazil alkotmány őre”) és a Legfelsőbb Bíróság Athos rendsze („A szövetségi jog őre”). Bár némileg eltérő mechanizmusokkal rendelkeznek, mindkét rendszer viszonylag hasonló módon működik, és fő funkciójuk a nemzeti szinten más ügyekben megismételhető precedensek azonosítása. A Victor rendszer a Brazil Legfelsőbb Bíróság számára került kialakításra olyan ügyek támogatására, amit a brazil jogszabályok „általános visszhangot kiváltó témáknak” neveznek. Az Athos rendszer pedig az úgynevezett „ismétlődő fellebbezések” azonosításában nyújt segítséget ugyancsak a Legfelsőbb Bíróság számára. A Victor algoritmus optikai karakterfelismerést (OCR) alkalmaz, hogy különböző formátumú dokumentumokat (pl. PDF, JPEG) feldolgozzon. Az MI a releváns jogi érveket kiemeli, és néhány másodperc alatt elemzi az ügyeket, amely folyamat emberi elemzés esetén akár 40 percet is igénybe vehet.²⁸

Ezeknek a rendszerek fellebbezésszűrőként működnek, és céljuk, hogy csökkentsék a bíróságok által elbírálandó ügyek számát. Fontos kiemelni, hogy ezek a rendszerek már közel öt éve használatban vannak, és több ezer fellebbezést fogadtak be, másokat pedig elutasítottak, algoritmikus kiválasztással vagy annak segítségével, anélkül, hogy minden felhasználó ténylegesen ismerte és tökéletesen megértette volna működésüket. Ebből a szempontból az algoritmikus kiválasztás annak ellenére, hogy nagyobb pontossággal és gyorsasággal rendelkezik, mint amire az emberi elemzés képes lenne, nem teljesen hibamentes.

Az ATHOS rendszer használatából származó előnyök validálására tanulmányt végeztek, és megállapították, hogy a modell nem működik jól a rövid dokumentumok esetében, ami a nem megfelelő válaszok elkerülése érdekében szűrők bevezetését tette szükségessé erre a feltételre.²⁹

²⁸ <https://cloud-platform-e218f50a4812967ba1215eaecede923f.s3.amazonaws.com/uploads/sites/25/2024/03/Victor-Beauty-or-the-Beast.pdf> (megtekintve: 2025. május 31.)

²⁹ <https://www.sciencespo.fr/public/chaire-numerique/en/2023/03/03/article-artificial-intelligence-the-brazilian-judiciary-and-some-conundrums/> (megtekintve: 2025. május 31.)

7. Robotbírók

A Benjamin Minhao Chen, Alexander Stremitzer és Kevin Tobia által írt tanulmányban bemutatott kísérlet célja annak feltárása volt, hogy az emberek hogyan értékelik az ember által hozott döntéseket a mesterséges intelligenciával szemben. A kísérlet három jogesetet dolgozott fel, így egy kellékszavatossági igényt, egy óvadék megállapítását és egy szabadságvesztés büntetés kiszabását.

Az alanyokat véletlenszerűen osztották be három jogeset egyikébe. A jogeseteket úgy alakították ki, hogy a döntéseket „elszenvedő” személy kellékszavatossági igénye elutasításra került egy állítólagosan sérült fényképezőgép kapcsán, a második esetben nem engedték letenni az óvadékot, a harmadik jogesetben a büntetési tétel maximumát szabta ki a bíró az emberölés elkövetéséért.

A tanulmány több fontos következtetést von le az robotbírók bevezetésének lehetőségeiről és azok közvélemény általi megítélésével kapcsolatosan. Az emberek alapvetően igazságosabbnak tartják az emberi bírák döntéseit, mint a mesterséges intelligencia alapú bírákét. Ezt a különbséget a tanulmány „emberi-MI tisztességességi résnek” nevezi. Az emberek az emberi bírákat megbízhatóbbnak és alaposabbnak érzékelik, különösen olyan esetekben, ahol az erkölcsi mérlegelés lényeges vagy a döntés súlya nagyobb.

A kutatás szerint a „tisztességességi rés” csökkenthető, sőt akár teljesen megszüntethető azáltal, ha a robotbírák döntései a jövőben átláthatóbbak és érthetőbbek lesznek. Ha az MI rendszerek világosan megmagyarázzák a döntéseiket, és ha a felek lehetőséget kapnak arra, hogy elmondják véleményüket egy meghallgatás során, akkor az emberek hajlamosak igazságosnak tekinteni az MI alapú eljárásokat is. A meghallgatás lehetősége mind az MI, mind az emberi bírák esetében jelentősen növeli a döntések igazságosságának érzését. Ez azt jelzi, hogy az eljárásban való részvétel, valamint az, hogy a felek elmondhatják saját álláspontjukat, döntő szerepet játszik az eljárás elfogadhatóságában.

Bár a tanulmány megerősíti, hogy az emberek jelenleg jobban bíznak az emberi bírákban, a kutatás azt is kimutatta, hogy a robotbírák is képesek igazságos döntést hozni, különösen, ha az eljárási garanciák biztosítottak. Ennek megvalósulása esetén az emberek még igazságosabbnak találhatják

majd a robotbírákat, mint az emberi bírákat. A technológiai fejlődés tehát nem feltétlenül csökkenti az igazságszolgáltatás minőségét, hanem akár növelheti azt.³⁰

Tania Sourdin az MI és a bírósági döntéshozatal közötti kapcsolatot vizsgálta. Tanulmányában rámutatott, hogy a bírói MI fejlesztése korai szakaszban van, azonban a technológia egyre fontosabbá válhat a jövőben, különösen kisebb polgári ügyekben. Kutatása szerint az MI támogatni vagy akár helyettesíteni is tudná az emberi döntéshozatalt bizonyos esetekben, bár nagyobb ügyeknél az emberi bírák továbbra is központi szerepet játszanak.

A tanulmány kiemeli, hogy meg kell határozni, milyen feladatokat engedhetnek át az MI rendszereknek, és melyeket kell továbbra is emberi bírónak elvégezni. Hangsúlyozza, hogy az ítélezés túlmutat a tisztán jogi döntéshozatalon, és társadalmi, kulturális és érzelmi aspektusokat is figyelembe kell venni. Álláspontja szerint a jövőben valószínűbb, hogy a bírók és az MI együtt fognak működni, nem pedig az, hogy az MI teljesen felváltja őket. Ez a megközelítés azt sugallja, hogy az MI inkább „társbíróként” fog működni.³¹

8. A kínai internet bíróságok

A Hangzhou Internet Bíróság 2017. augusztus 18-án kezdte meg működését. A bíróság az e-kereskedelemmel és az internettel kapcsolatos szellemi tulajdonjogi követelésekkel összefüggő jogviták elbírálására rendelkezik hatáskörrel. A felek videokonferencián keresztül vesznek részt az eljárásban, mely során az MI értékeli a bemutatott bizonyítékokat, valamint alkalmazza a vonatkozó jogi normákat. A Hangzhou Internet Bíróság volt az első bíróság Kínában, amely a hagyományosan erre használt közjegyzői módszer helyett a blokklánc bizonyítékot fogadta el egy weboldal adott időpontban lévő tartalmának bizonyítására. A bírósági eljárás minden aspektusa a kezdőirat benyújtásától az eljárás lezárásig online történik. Az ügyek átlagosan 38 napot vesznek igénybe a kezdetektől a befejezésig.

³⁰ Benjamin Minhao Chen, Alexander Stremitzer, Kevin Tobia: Having your day in robot court, Harvard Journal of Law & Technology Volume 36, Number 1 Fall 2022

³¹ Tania Sourdin: Judge v Robot? Artificial Intelligence and judicial decision-making, UNSW Law Journal Volume 41(4)

A Hangzhou-i Internetes Bíróság sikerét követően létrehozták a Pekingi Internetes Bíróságot és a Guangzhou-i Internetes Bíróságot. A nagyobb városok, köztük Sanghaj, Tianjin, Sencsen, Wuhan és Csengtu speciális bírósági részlegeket hoztak létre az online vitákból eredő ügyek kezelésére.

A Beijing Internet Bíróságot 2018. szeptember 9-én alapították, mely központilag szabályozza a pekingi joghatóság alá tartozó internetes ügyek elsőfokú, meghatározott típusait. A bíróság az „online ügyek online tárgyalása” alapgondolataival összhangban az igazságszolgáltatás hatékony és kényelmes igazgatása és a tárgyalások minőségének javítása érdekében integrált folyamatokkal rendelkező online e-peres platformot épített és használ. A pekingi internetes bíróság létrehozásával egy éjjel-nappal nyitva tartó e-peres platformot alakítottak ki, ahol a felek online pereskedhetnek, melynek része például, hogy csatlakozhatnak a tárgyaláshoz telekommunikációs úton, beadványokat nyújthatnak be és ezen keresztül kézbesítik számukra a hivatalos iratokat. A hallgatóság pedig részt vehet nyilvános tárgyalásokon, megnézheti az ügy nyilvános dokumentumait, és tájékoztatást kaphatnak az ügyről és a vonatkozó jogszabályokról.

A pekingi internetes bíróság különösen fontos megállapodást kötött Kína vezető blokklánc-ipari intézményeivel és vállalataival, például az Ipari és Informatikai Minisztérium Biztonsági Központjával, a Baiduval és a TRUST DO-val. A blokklánc-technológia alkalmazásával megvalósult a többszereplős felügyelet, a hamisításmertesség és a könnyű nyomon követhetőség, mellyel biztosítható az uplink-adatok biztonsága. A technológia újítások révén a felek egy mobil végberendezés, például mobiltelefon vagy számítógép beépített kameráját használják az arcfelismerés elvégzésére a személyazonosság hitelesítéséhez. Az eljárás során megvalósul a korábban már említett valós idejű hangfelismerés is, a hangról szövegre történő hangfelismerő rendszer valós időben tartja nyilván a bírósági feljegyzéseket, mely összeköttetésben van a dokumentumíró asszisztenssel, így a döntés első tervezete automatikusan generálódik a tárgyalás jegyzőkönyvének és a jogszabályoknak megfelelően. Végezetül a peres dokumentumok, például az ítéletek, egyidejűleg elküldhetők a feleknek e-mailben, SMS-ben, WeChaten stb. keresztül.³²

³² https://english.bjinternetcourt.gov.cn/2019-03/26/c_26.htm (megtekintve: 2025. május 31.)

V. A Metaverzumban tartott tárgyalások

A jövő bíróságának bemutatása során nem lehet eltekinteni a metaverzumban tartott tárgyalások bemutatásától. A metaverzum virtuális valóságokat vagy digitális tereket jelent, ahol emberek avatárokon keresztül kommunikálhatnak. Ezt a világot az internethez hasonlóan globálisan elérhetővé lehet tenni, de inkább egy összekapcsolt virtuális univerzumnaként képzelhető el.

A VR (virtuális valóság) szemüvegek központi szerepet játszanak a metaverzumhoz való hozzáférésben. Ezek az eszközök lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy belépjenek egy háromdimenziós térbe, ahol a hagyományos képernyős élményhez képest sokkal magával ragadóbb, valóságközelibb interakcióban lehet részük. Az olyan eszközök, mint az Oculus Rift, HTC Vive vagy a PlayStation VR biztosítják azt a vizuális és érzékszervi élményt, ami a metaverzumban való részvételhez szükséges. Ezek a készülékek különféle szenzorokkal és vezérlőkkel felszereltek, amelyek lehetővé teszik a kézmozgások és a testmozgások lekövetését is, így a felhasználók természetes módon mozoghatnak és léphetnek kapcsolatba a virtuális térrel.

A metaverzumban tartott bírósági tárgyalások még csak kezdeti szakaszban vannak, de néhány ország már kísérletezett ilyen típusú digitális jogi eljárásokkal.

Kolumbia bírósága tartotta az első bírósági tárgyalást a virtuális világban. 2023. február 15. napján a közigazgatási bíróság a metaverzumban tartotta a kolumbiai védelmi minisztérium és a nemzeti rendőrség ellen indított per tárgyalását. A bíró elfogadta a felperes közvetlen kérését, hogy a nyilvános meghallgatást a metaverzumban tartsák, amit az alperes is elfogadott. A bíróság a metaverzum fogalmait a ChatGPT segítségével magyarázta el a hallgatóságnak, amelyet a Youtube-on élőben közvetítettek, és amelyet több mint 68 ezren néztek.

Ugyanezen évben a Brazíliában található Paraíba bírósága is alkalmazta ugyanezen technológiát egy büntetőeljárás során és a tárgyalást a metaverzumban tartották. A tárgyalást lefolytató bíró kiemelte a technológia kapcsán, hogy különösen hasznos a különleges bánásmódot igénylő személyek esetén, illetve a mediáció során.³³

³³ <https://www.euronews.com/next/2023/03/01/future-of-justice-colombia-makes-history-by-hosting-its-first-ever-court-hearing-in-the-metaverse> (megtekintve: 2025. május 31.)

Dél-Korea egy másik jelentős résztvevője a metaverzum-alapú kísérleteknek. Az ország kormányzati szinten is támogatja a metaverzum és a digitális szolgáltatások integrációját, beleértve a jogi rendszert is, ezért több projektet indított a digitális igazságszolgáltatás terén.

A metaverzum technológia használata a jogi eljárásokban a fent említett országok mellett más országokban is rendszeresítésre kerülhet a jövőben, különösen azokban az országokban, ahol a digitalizáció magas fokú, például az Egyesült Államokban, az Egyesült Királyságban vagy az Európai Unió egyes országaiban. Mindazonáltal az ilyen típusú eljárások széles körű elterjedése még számos szabályozási és technológiai kérdést vet fel.

VI. Az online hallgatóság

1. Az online hallgatóság keretei

A tárgyalás online nyilvánosságának megteremtésével a hallgatóság online felületen keresztül is részt vehet a tárgyaláson. Ennek azonban előfeltétele, hogy az adott bíróságon a technikai feltételek rendelkezésre álljanak. Mindaddig, amíg valamennyi bíróság összes tárgyalótermében kiépítésre nem kerül az ehhez szükséges technikai háttér, az online részvétel csak az ehhez szükséges technikával felszerelt tárgyalótermekben, a tárgyalótermi kapacitás függvényében valósulhat meg, illetve technikai hiba fennállása is akadályozhatja az online tárgyaláshallgatást. A tárgyalás nyilvánosságára vonatkozó rendelkezéseket a tárgyalás online nyilvánossága tekintetében is - eltérő rendelkezés hiányában - mögöttesen alkalmazni kell, így az online nyilvánosság is természetesen kizárásra kerül, ha a bíróság például a tárgyalásról a nyilvánosságot minősített adat, üzleti titok, vagy kiskorú védelmében, illetve a fél személyiségi jogai védelmében az egész tárgyalásról, vagy annak egy részéről kizárja.

Az eljáró bíróság és az online hallgatóság közötti egyirányú - a kapcsolatfelvétel szükségessége esetén kétirányú - kép- és hangkapcsolatot biztosító összeköttetést, az erre szolgáló informatikai rendszer működtetésével kell biztosítani. Alapvetően egyirányú összeköttetésre van szükség ahhoz, hogy az

online hallgatóság a tárgyaláson történeteket követhesse, azonban felmerülhet olyan körülmény, amely valószínűsítheti, hogy az online hallgatóság érintett tagja a tárgyaláson mégsem vehet részt. Ilyen esetekben lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a bíróság és az érintett online hallgató közötti kétirányú kapcsolatfelvétel megtörténhessen, annak érdekében, hogy tisztázni lehessen az esetleges érintettséget. Magának a rendszernek és a hallgatóság informatikai eszközének is alkalmasnak kell lennie ezért a kétirányú kapcsolatfelvételre, melynek részleteit elegendő végrehajtási rendeletben szabályozni.

Az online nyilvánosság csak úgy biztosítható, ha a távoli végpontról becsatlakozni szándékozó személy egyértelműen azonosítható és esetleges érintettsége a meghallgatandó személy és a bíróság számára szükség esetén megállapítható. Ha felmerül olyan körülmény az online hallgatósággént résztvevő személy vonatkozásában, amely valószínűsíthetően alkalmas a bizonyítás eredményességének hátrányos befolyásolására, akkor indokolt lehetőséget biztosítani az adott személy részvételének bíróság általi kizárására.

Mindazonáltal a bírósági tárgyalások online nyilvánosságának megteremtésével párhuzamosan gondoskodni kell azokról a törvényi garanciákról is, amelyek az új jogintézmény alkalmazásában rejlő visszaélések kockázatát csökkentik. A tárgyalás eredményességének hátrányos befolyásolására lenne alkalmas, ha a leendő tanú online tárgyaláshallgatás útján a tudomására jutott lényeges nyilatkozatok alapján felkészülhetne egy későbbi meghallgatáson lezajló vallomása megtételére. A tárgyalás eredményét torzíthatja az is, ha az eljárás résztvevői bizonytalanok abban, hogy nyilatkozataikról kik szerezhetnek tudomást, lehet-e az online térben jelen olyan érintett személy, akinek tényleges jelenléte a nyilatkozattételt nehezítené vagy meggátolná. A bírósági tárgyalás online nyilvánosságának megteremtése nem eredményezheti a tárgyalás valódi céljának megghiúsulását, a perdöntő tények feltárásának, bizonyításának elnehezülését. Ezért lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az eljáró bíróság a hallgatóság azon tagjának tárgyaláson - vagy annak egy részén - történő részvételét is kizárhassa, akinek jelenléte a bizonyítás eredményességének hátrányos befolyásolására valószínűsíthetően alkalmas lehet. Ezt a lehetőséget azonban nem csak az online hallgatóság, hanem a tárgyalóteremben megjelenő hallgatóság vonatkozásában is, egységesen kell megteremteni.

Az ügýtípushoz kapcsolódó kivételek konkrét tárgyalása tekintetében rögzítendő, hogy a zárt tárgyalás valamennyi esetében nem csak a hallgatóság fizikai jelenlétét, hanem a virtuálisat is indokolt kizárni. Az emberi méltóság, a gyermekek egészséges fejlődése és erkölcsi ok is indokolja, hogy a nemi élet szabadsága elleni, illetve a gyermekek érdekét sértő bűncselekmények tárgyalása során a sértetteknek ne kelljen azt számukra személytelenül megjelenő online nyilvánosság elé tárni. Úgyszintén evidencia, hogy az eleve eljárási jogaiban korlátozott, különleges bánásmódot igénylő személyek esetén ugyanez nem várható el más bűncselekmények tárgyalása során sem. Az online nyilvánosság mellőzésének további oka, hogy a védett adat ne legyen veszélyben, ha ez a tárgyalás online nyilvánosságán múlna. A perbeli igazság szempontjából legfajszúlyosabb jogalap azonban, amely kizárhatja az online nyilvánosságot, az a bizonyítás eredményességének a veszélyeztetése. A bizonyítás a büntetőeljárásban magában foglalja a valóságghű tényállás megállapításának a kötelezettségét, ha ezt bármilyen okból veszélyeztetné az online nyilvánosság biztosítása, akkor azt ki kell zárni. Nem indokolt kockáztatni, hogy téves döntés szülessen a büntetőeljárásban amiatt, hogy az online nyilvánosságra tekintettel torzult a bizonyítási eszközök tartalma. A büntetőeljárás eredménye nem csak a bizonyítással összefüggésben, hanem az attól független joggyakorlás szempontjából is előbbre való az online nyilvánosnál. Az ilyen érdek fakadhat más, párhuzamos, az üggyel összefüggő büntetőeljárásból (például ahogyan a járulékos bűncselekmények kapcsolódnak az alapbűncselekményhez) vagy az adott büntetőeljáráson belül tervezett eljárási cselekményektől (például a bűncselekmény útján szerzett vagyon visszaszerzésének az igényével).

A büntetőeljárás sajátja, hogy eleve a jog által legsúlyosabban értékelt cselekményekkel szemben kíván fellépni, a bűncselekmény elkövetése során a személyek alapvető jogain esik súlyos sérelem. Ennek nagy - vagy akár csak kontrollálatlan összetételű - nyilvánosság elé tárása eleve súlyos sérelmet okozhat az érintett személyeknek, és magában hordozza a másodlagos viktimizáció reális lehetőségét

is. A büntetőeljárásnak és annak részeként a tárgyalás nyilvánosságának kerülendő mellékkövetkezménye, hogy a sértettek számára egy újabb pszichés traumát okozzon, a nyilvánosság biztosításának a célja az, hogy társadalom ne legyen elzárva eljárás tisztességének ellenőrzésére vonatkozó lehetőségtől. A kockázatok értékelése során számba kell venni azokat az eseteket is, amikor különös büntetőeljárási érdek kívánja, hogy online ne legyen követhető a tárgyalás. A büntetőeljárás jól azonosítható érdeke az, hogy az érintett személyek jogait félelem-, fenyegetés- vagy más befolyástól mentesen tehessék meg. Egyes büntetőeljárási résztvevők különféle alá-fölérendeltségi viszonyban állhatnak, és sok ilyen viszony kihatással lehet a vallomás tartalmára is, ezt pedig minden lehetséges eszközzel ellensúlyozni szükséges, máskülönben az eljárási szereplők nem lesznek képesek megfelelően gyakorolni a jogukat.

Az online nyilvánosság megteremtése nem csak a társadalmi kontroll kiteljesedését szolgálja, hanem a jogi oktatás és tudományos kutatás korszerűsítésében is jelentős szerepet tölthet be. A modern technológiai eszközök és digitális platformok használata ugyanis lehetővé teszi, hogy a jogi vagy államtudományi képzési területen tanuló hallgatók, illetve e képzési területeken képzést folytató oktatók és kutatók is közvetlenül bekapcsolódjanak a tárgyalások követésébe, valós idejű betekintést nyerve a bírósági eljárások működésébe és dinamikájába.³⁴

2. Az online hallgatóság intézményének megteremtésével kapcsolatos kockázatok

A bírók, jegyzőkönyvvezetők, valamint az eljárás valamennyi résztvevője, pl. jogi képviselők, ügyészek, sértettek, tanúk, szakértők, vádlottak válhatnak tömeges személyiségi jogi visszaélések áldozataivá. A felvételt készítés, annak interneten történő nyilvánosságra hozatala akár manipulált módon a törvényi tilalom ellenére is várható, hiszen visszakövethetetlen az elkövető. A bíróság nem fogja tudni megóvni az ügyfelek legérzékenyebb magánéleti adatait sem, ugyanis előre nem jósolható meg, hogy egy vallomásban mikor kerülnek elő bármilyen ügyben magánszemélyek családi életének legintimebb részletei, szexuális szokások, egészségi állapotra vonatkozó kijelentések, munkahelyi,

³⁴<https://cdn.kormany.hu/uploads/document/4/4a/4a7/4a7936f29ef3f54dcb102770419aaba9ec581ab7.pdf> (megtekintés dátuma: 2025. május 31.)

üzleti életet érintő információk, vagyontárgyak konkrét adatai. Ugyanígy a bizonyítás eredményes lefolytatásának veszélye is megteremtődik.

Az online nyilvánosság - amellett, hogy szükségtelen és megjósolhatatlan időigényű adminisztratív terhet ró a bíróságra - alapvetően magában hordozza a visszaélés lehetőségét, a kép- és hangfelvétel készítése ugyanis - amely a tárgyalás résztvevőinek személyiségi jogait önmagában sérti - a mai technikai feltételek mellett nem akadályozható meg, ahogy az sem, hogy azt átalakítva, elferdítve akár a közösségi médiában is nyilvánossá tegyék, és ennek megakadályozására nem alkalmasak a kilátásba helyezett szankciók sem. Az online nyilvánosság mellett elveszik a tárgyalás méltósága, a hallgatóság feletti közvetlen bírói kontroll, a tárgyalás az online résztvevők számára egy élőben közvetített „színházi előadássá” válik, amelyben a tárgyalteremben munkájukat végző bírák, igazságügyi alkalmazottak, ügyvédek, és nem utolsósorban a jogkereső felek, a tanúk, a szakértők „színházi szereplőkké” válnak.

Kérdésként merülhet fel például, hogy amennyiben az eljárás befejezése után utólag bebizonyosodik, hogy a tárgyalás teljes addigi anyaga, a felek és a már kihallgatott tanúk minden nyilatkozata ismert volt a tanúként később kihallgatott személy előtt, mert neki egy online résztvevő megmutatta a tárgyalást, vagy együtt nézték végig, és emiatt az illetőt felelősségre vonják; az hogyan hat ki a jogerős ítéletre, ami a tanú vallomásán alapult? A bírósági tárgyalás online nyilvánosságának bevezetését a büntetőeljárásban is kifejezetten károsnak és a büntetőeljárás céljaival ellentétesnek tartjuk.

Az online hallgatóval együtt szinte korlátlan számú nem regisztrált, ily módon ismeretlen személyazonosságú személy (akár a büntetőeljárásban még ki nem hallgatott terhelt vagy tanú) is részt vehet a tárgyaláson, súlyosan veszélyeztetve ezáltal a bizonyítás és a büntetőeljárás sikerét.

Az online nyilvánosság alkalmas lehet arra, hogy a bíróságok munkáját ellehetetlenítse azzal, hogy olyan jelentős plusz - az érdemi munkát hátráltató - feladatot ró a tárgyaló bírákra, amellyel a perekben az anyagi eljárásjogi jogszabályok alkalmazhatóságának vizsgálata helyett a fókusz a perrel érintett felek helyett „streaming szolgáltatás” feltételeinek biztosítására helyeződik. A túlzott

adminisztráció és a szükséges döntéshozatalok növelhetik a bíróságokra nehezedő terheket, különösen akkor, ha több száz személy regisztrál egy tárgyalásra. Ez lelassíthatja a peres eljárások menetét, különösen, ha a bíróságok nincsenek megfelelően felkészülve az ilyen típusú ügyintézésre. Emellett a most biztosított technikai háttérrel nem kivitelezhető az online jelenlét ebben a formában, mert ez egy számítógép kamerájával történő felvételt eredményezne, a hallgatóság vagy a bírót, vagy egyéb személyt láthatna, hallhatna csupán, nem lehet egy egyszerű számítógéppel az egész tárgyalótermet láthatóvá és hallhatóvá tenni még. Ezen túl az online hallgatóság oldalán is lehetnek technikai vagy hangproblémák, amik a tárgyalások menetét zavarhatnák.³⁵

3. Online hallgatóság külföldön

A fentiekben részletezett aggályok mellett országban is léteznek olyan rendszerek, amelyek lehetővé teszik, hogy a nyilvános bírósági tárgyalásokat online is lehessen követni, akár élőben, akár felvételtől. Az Egyesült Államokban, különösen Kaliforniában, az online bírósági tárgyalások nyilvánosságának biztosítása érdekében számos szabályozás és irányelv létezik, amelyek az online hallgatóságra vonatkoznak. A bíróságok különböző platformokat használnak, mint például a Zoom vagy a YouTube, hogy biztosítsák a nyilvánosság számára a hozzáférést. Például a San Bernardino megyei bíróság lehetőséget kínál a nyilvánosság számára, hogy csak hallgatóként csatlakozzon az online tárgyalásokhoz.

A Kaliforniai Bírósági Szabályzat (California Rules of Court) 1.150. szabálya szerint a nyilvános tárgyalásokhoz való hozzáférést biztosítani kell, beleértve az online közvetítéseket is. Ez azt jelenti, hogy a bíróságok kötelesek lehetővé tenni a nyilvánosság számára, hogy élőben követhessék az eljárásokat, amennyiben ez technikailag megvalósítható. Például a Kern megyei bíróság (Superior Court of California, County of Kern) biztosít audio streamet a nyilvánosság számára, lehetővé téve az érdeklődők számára, hogy távolról hallgassák a tárgyalásokat.

³⁵ <https://obt-jud.hu/sites/default/files/sajtkozlemenyek-mellekletek/Eszrevetelek-OBT-20250422.pdf> (megtekintve: 2025. május 31.)

Amennyiben a bírósági épületek teljes körű hozzáférhetősége ellenére valamely magánszemélynek szüksége van arra, hogy az eljárást hangalapú élő közvetítés vagy videó útján távolról kövesse, az illető legalább öt munkanappal a tárgyalás kitűzött időpontja előtt köteles benyújtani a kérelmet a meghatározott űrlapon. Ez az űrlap kizárólag a nyilvánosság távoli hozzáférési kérelmeire szolgál, és nem használható a tárgyaláson való távoli részvétel kérelmezésére. A hangalapú élő közvetítéshez, illetve videós távoli hozzáféréshez benyújtott kérelemről a bíróság dönt határozatban. Amennyiben a kérelmet jóváhagyják, az adott tárgyalóterem élő hangközvetítése elérhető a bíróság weboldalán. Még az engedélyező határozat kiadása után is, minden bíró saját mérlegelési jogkörében dönthet úgy, hogy megtagadja, korlátozza vagy megszünteti az élő hangközvetítést az eljárás egyes részei tekintetében. Az élő közvetítésben sugárzott bírósági eljárások senki által nem fényképezhetők, nem rögzíthetők (sem hangban, sem videóban), illetve nem sugározhatók újra a bíró előzetes írásbeli engedélye nélkül. Ezen szabályok megsértése polgári jogi szankciókat von maga után.³⁶

A bíróságok általában előzetes regisztrációt kérnek az online tárgyalásokhoz való hozzáféréshez, illetve az online hallgatóságnak ugyanazokat a viselkedési normákat kell követnie, mint a személyesen jelenlévő hallgatóságnak.

Az egyik leghíresebb nyilvánosan közvetített büntetőper a Johnny Depp kontra Amber Heard rágalalmazási per volt. A per a virginiai Fairfax megyei körzeti bíróságon zajlott, ahol a bíró, Penney Azcarate engedélyezte a kamerák jelenlétét a tárgyalóteremben. E döntés célja az igazságszolgáltatás átláthatóságának és a közvélemény tájékoztatásának biztosítása volt. Virginia állam törvényei megengedik a bírósági eljárások közvetítését, ellentétben a szövetségi bíróságokkal, ahol szigorúbb szabályok vonatkoznak a kamerák használatára. A perben két világhírű színész vett részt, ami jelentős közérdeklődést váltott ki, melyre tekintettel a bíróság figyelembe vette, hogy a nyilvános közvetítés hozzájárulhat a közvélemény tájékoztatásához és az igazságszolgáltatásba vetett bizalom erősítéséhez. A tárgyalást élőben közvetítette több médium is, például a Court TV és a Law & Crime Network, amelyek YouTube-csatornáikon is elérhetővé tették az eseményeket.

³⁶ <https://www.kern.courts.ca.gov/online-services/remote-court-hearings> (megtekintés dátuma: 2025. május 31.)

Figyelembe véve, hogy az Egyesült Államokban a Legfelsőbb Bíróság (Supreme Court) hangfelvételt tesz közzé, és időnként élő közvetítést is engedélyez, az Egyesült Királyságban a Legfelsőbb Bíróság (Supreme Court) tárgyalásait élőben közvetítik a weboldalukon, és visszanézhetőek is, illetve Kanadában a Legfelsőbb Bíróság tárgyalásai nyilvánosak, és élő közvetítés is elérhető, álláspontom szerint az online hallgatóság bevezetése mindenekelőtt felülvizsgálati ügyekben lenne célszerű és ezt követően kerülhetne sor az alsóbb bíróságon ezen lehetőség megteremtésére.

VII. A jogi oktatás jövője

A technológiai fejlődés okán bekövetkező átalakulás megköveteli a jogi oktatás újragondolását is, mivel a hagyományos jogi oktatás nem készíti fel megfelelően a hallgatókat a jövő kihívásaira. A jelenlegi jogi képzés túlnyomórészt a jogszabályok és jogi elvek elsajátítására összpontosít. A jövő jogászainak nem elég csak a jogi ismeretekkel rendelkezniük, sokkal szélesebb körű képességekre lesz szükségük. A jogi oktatásnak be kell építenie a technológiai képzést, mivel a jövő jogászainak meg kell érteniük, hogyan használják a mesterséges intelligenciát, az automatizált rendszereket és más technológiai eszközöket. Ez magában foglalja a jogi technológiai rendszerek ismeretét és alkalmazását is.

A jövő jogászainak képesnek kell lenniük az együttműködésre más szakmákkal, mint például az informatikával, a pénzüggel és az etikával foglalkozó szakemberekkel. A jogi oktatásnak ösztönöznie kell a kreatív gondolkodást és az új megközelítések kidolgozását a jogi szolgáltatások nyújtásában.

1. Az oktatási intézmények szerepe

A jogászoknak folyamatosan képezniük kell magukat a pályafutásuk során. A technológiai és piaci változások gyors üteme miatt a jogi oktatásnak nem szabad véget érnie a diploma megszerzésével. Mindezekre tekintettel a jogi oktatásnak jelentős átalakuláson kell átesnie ahhoz, hogy felkészítse a hallgatókat a jogi szakma jövőbeni kihívásaira. Az oktatási intézményeknek rugalmasabbá kell válniuk, és be kell építeniük az új készségeket, technológiákat és interdiszciplináris megközelítéseket a

tantervükbe. Azok a jogászok lesznek sikeresek a jövőben, akik képesek folyamatosan tanulni, fejlődni és alkalmazkodni a változó környezethez.

A jogi egyetemeknek be kell építeniük a technológiai képzést a tantervükbe, akár külön tantárgyként, akár a hagyományos jogi tantárgyakba integráltan. Ez lehetővé tenné a hallgatók számára, hogy megtanulják, hogyan alkalmazzák a technológiát a jogi munkában. Az egyetemeknek továbbá ösztönözniük kell az interdiszciplináris programokat, amelyek ötvözik a jogtudományt más tudományterületekkel.³⁷

2. *A tárgyalások online követése a jogi képzés keretében*

Az online nyilvánosság megteremtése a jogi oktatás korszerűsítésében is jelentős szerepet tölthet be. Az eljárásjogi szabályok gyakorlati alkalmazásának tanulmányozása hatékonyan segítheti a későbbi szakmai munkára való felkészülést. Szükséges lenne megteremteni annak a lehetőségét, hogy a hallgatók önállóan, valamint az oktatóval együtt csoportosan vegyenek részt tanóra keretében a tárgyaláson.

VIII. A jövő bírósága

Végezetül a bevezetőben is már említett fejezettel kívánom zárni a tanulmányomat, bemutatva, hogy álláspontom szerint a technológia fejlődés milyen irányba változtatja meg a bíróságokat és a bírósági eljárásokat.

A jogkereső személyek online és személyesen is folyamodhatnak jogi tanácsért, illetve terjeszthetnek elő beadványokat. Kérésükre egy mesterséges intelligencia alapú chatbot ad jogi tanácsot, ellentétben az ügyfélszolgálatással, anyagi és eljárásjogi kérdésekben egyaránt. A chatprogramnak elég csak kulcsszavakat megadni, például kártérítés, vagy keresetlevél benyújtása.

³⁷ Richard Susskind: *Tomorrow's Lawyers: An Introduction to Your Future*. Oxford University Press, 2019.

Miután a felhasználó kiválasztotta a megfelelő kategóriát, a chatbot segít kitölteni a megfelelő formanyomtatványt, melyet az arcfelismerő program ellenőrzését követően digitális aláírással lát el.

A peres és nem peres eljárások túlnyomó része elsőfokon nem igényel majd személyes jelenléte a felektől. Ezen eljárásokat a felek elektronikus úton intézik majd. Az eljárást megindító beadványuk befogadhatóságáról a mesterséges intelligencia dönt, kezeli a zártan kezelt adatokat és intézkedik az ellenérdekű fél nyilatkozattételre történő felhívásáról is. Végezetül a döntést is maga hozza meg. Büntetőeljárások során megvizsgálja a vádiratot, majd dönt a bűnösség kérdésében és kiszabja a büntetést. A másodfokú és a nagyobb tárgyi súlyú, illetve komplexebb eljárások esetén a fellebbezés, valamint az eljárást megindító beadvány befogadhatóságáról ugyancsak a mesterséges intelligencia dönt. Ezt követően azonban az integrált bírósági rendszer automatikusan rendszerezi ügy iratait és a csatolt bizonyítékokat, szükség szerint ellenőrzi a bizonyítékokat, összegzi a kapcsolódó ítélkezési gyakorlatot, elkészíti a döntéstervezetet, majd automatikusan szignálja a bíróra, aki az ügy elektronikus iratainak vizsgálatát követően utasítást ad a rendszernek a tárgyalás kitűzésére. A rendszer automatikusan figyelmezteti a bírakat, ügyvédek és más résztvevőket a fontos határidőkre, például az iratok beadásának vagy a fellebbezési lehetőségek határidejére.

A tárgyaláson a mobiltelefon vagy számítógép beépített kamerájának használatával a személyazonosság hitelesítéséhez arcfelismerőprogramot használnak majd. A hallgatóság részt vehet nyilvános tárgyalásokon, megtekintheti az ügy nyilvános dokumentumait, és tájékoztatást kaphat az ügyről, valamint a vonatkozó jogszabályokról. Amikor a bíró, az ügyész vagy a védő megkéri a mesterséges intelligenciát a program megjeleníti az előttük lévő elektronikus eszköz képernyőjén a releváns iratokat, bizonyítékokat.

Az eljárás során megvalósul a korábban már említett valós idejű hangfelismerés is, a hangról szövegre történő hangfelismerő rendszer valós időben tartja nyilván a bírósági feljegyzéseket, mely összeköttetésben van a dokumentumíró asszisztenssel, így a döntés első tervezete automatikusan generálódik a tárgyalás jegyzőkönyvének és a jogszabályoknak megfelelően.

A metaverzumban tartandó tárgyalás tartása iránti kérelem és annak elfogadása esetén a tárgyalást a metaverzumban folytatják majd le, VR szemüvegek segítségével, mely a 3D képkalkotással készített felvételek bemutatására is alkalmas. Büntetőügyekben bejárható az elkövetés helye és megsejmlélhetők a bizonyítékok, esetleg azok változása. Dologi jogot érintő polgári ügyekben bejárhatóak a per tárgyát képező ingatlanok.

IX. Összegzés

Vitathatatlan, hogy a bírósági rendszer a következő évtizedekben a technológiai fejlődés által erőteljes átalakuláson fog keresztül menni. Az MI alapú programok használata várhatóan tovább fog növekedni, különösen ahogy a technológia fejlődik és egyre inkább képes lesz kezelni a jogi feladatokat. Tanulmányomban szemléltettem, hogy a technológiai fejlődés a bíróság igazgatási, ügykezelési területein, valamint a döntéshozatal területén milyen változásokat fog hozni, bemutatva a jelenleg használt, illetve fejlesztés alatt álló, főként mesterséges alapú rendszereket.

Az MI alapú rendszerek használata a bíróságokon azonban számos kihívást is magában rejt. Az egyik legnagyobb aggály az algoritmusok átláthatósága és az elfogultság kockázata. Az MI rendszerek döntései gyakran „fekete doboz” módon születnek, ami azt jelenti, hogy nehéz megérteni, hogyan jutottak el egy adott következtetéshez. Ez különösen problematikus lehet az ítékezés során, ahol a döntések indoklásának átláthatónak és igazságosnak kell lennie.

Az MI alapú rendszerek bíróságokon történő alkalmazása tehát már most is jelentős hatással van az igazságszolgáltatásra, és a technológia további fejlődése újabb lehetőségeket, de kihívásokat is hoz majd. Mindazonáltal figyelembe kell venni, hogy még az országos szintű távmeghallgatás és tárgyalótermi kép- és hangrögzítés megteremtése és üzemeltetése is kiemelkedően nagy költséggel jár. A bírósági tárgyalótermekben használt távmeghallgatásra alkalmas rendszer kialakítása tárgyalótermenként 40 millió forint feletti összeget igényel, így a fentiekben bemutatott jövő bíróságának megvalósítása csak lassan lépésről-lépésre valósulhat meg.

Felhasznált irodalom

1. <https://jog.tk.hu/blog/2023/08/velemenyek-a-jovo-birosagairol>, 2024. 10. 01.
2. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/country-reports-digital-decade-report-2023>, 2024.10.01.
3. https://www.parlament.hu/documents/d/guest/infojegyzet_2024_23_eu_mi_rendelet, 2024.10.01.
4. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) mesterséges intelligenciáról szóló 2024/1689. számú rendelete
5. <https://birosag.hu/ugyfeleknek/elektronikus-ugyintezes/elektronikus-kapcsolattartas-birosagokkal/e-per>, 2024.10.01.
6. Zódi Zsolt: Bíróságog és technológia, Bírószági Szemle 2020/1. szám 4. oldal - 13. oldal
7. Kálmán Kinga: Lázálom, vagy realitás? - A mesterséges intelligencia megjelenési lehetőségei az igazságszolgáltatásban (MJ, 2022/6., 339-350. o.)
8. <https://verbit.ai/solutions-legal-transcription/>, 2024. 10. 01.
9. <https://www.parlament.hu/irom42/01877/adatok/fejezetek/06.pdf>, 2024.10.01.
10. <https://www.chinadaily.com.cn/a/201901/24/WS5c4959f9a3106c65c34e64ea.html>, 2024.10.01.
11. <https://24.hu/tech/2017/07/14/ingyen-osztogat-tanacsot-az-elso-robotugyved/>, 2024.10.01.
12. Richard Susskind: Online Courts and the Future of Justice, Oxford University Press, 2021.
13. Péter Kitti: Bírói kompetenciák a XXI. században, különös tekintettel a mesterséges intelligencia terjedésére (Magyar Jog, 2022/10., 561-572. o.)
14. Czebe András: A mesterséges intelligencia alkalmazásának elméleti keretei a büntetőeljárásban (Kúriai Döntések (BH) Fórum rovata, 2021/7., 1111-1119. o.)
15. Aleš Završnik: Big Data, Crime and Social Control, Routledge Frontiers of Criminal Justice 2019.
16. Chronowski Nóra - Kálmán Kinga - Szentgáli-Tóth Boldizsár: Régi keretek, új kihívások: a mesterséges intelligencia prudens bevonása a bírósági munkába és ennek hatása a tisztességes eljáráshoz való jogra (Glossa Iuridica, 2021/4., 7-38. o.)
17. Richard Susskind: Online Courts and the Future of Justice. Oxford University Press, 2019.
18. <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5007&context=flr>, 2024. 10. 01.

19. Dr. Petrus Szabolcs: Mesterséges intelligencia a jogszolgáltatásban,
<https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/mesterseges-intelligencia-a-jogszolgáltatásban/2024.10.01>.
20. <https://www.ra-micro.de/artikel/news/justizieller-einsatz-der-kuenstlichen-intelligenz.html>,
2024. 10. 01.
21. https://openscholarship.wustl.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1166&context=law_lawreview, 2024.10.01.
22. Kálmán Kinga: Lázálom, vagy realitás? - A mesterséges intelligencia megjelenési lehetőségei az igazságszolgáltatásban (Magyar Jog, 2022/6., 339-350. o.)
23. <https://dubailand.gov.ae/en/news-media/the-rental-disputes-center-launches-metaverse-litigation-and-activates-the-judicial-probe-service/#/>, 2024. 10. 01.
24. András: A mesterséges intelligencia alkalmazásának elméleti keretei a büntetőeljárásban (Kúriai Döntések (BH) Fórum rovata, 2021/7., 1111-1119. o.)
25. Zódi Zsolt: A digitalizáció hatása a jogász szakmára (Gazdaság és Jog, 2018/12., 3-9. o.)
26. <https://ugyeszseg.hu/ugyeszseg-2022-buntetovegzesek/>, 2024. 10. 01.
27. Herke Csongor: Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban (Jogtudományi Közlöny, 2023/4., 165-176. o.)
28. <https://cloud-platform-e218f50a4812967ba1215eaecede923f.s3.amazonaws.com/uploads/sites/25/2024/03/Victor-Beauty-or-the-Beast.pdf>, 2024. 10. 01.
29. <https://www.sciencespo.fr/public/chaire-numerique/en/2023/03/03/article-artificial-intelligence-the-brazilian-judiciary-and-some-conundrums/>, 2024. 10. 01.
30. Benjamin Minhao Chen, Alexander Stremitzer, Kevin Tobia: Having your day in robot court, Harvard Journal of Law & Technology Volume 36, Number 1 Fall 2022
31. Tania Sourdin: Judge v Robot? Artificial Intelligence and judicial decision-making, UNSW Law Journal Volume 41(4)
32. https://english.bjinternetcourt.gov.cn/2019-03/26/c_26.htm, 2024. 10. 01.
33. <https://www.euronews.com/next/2023/03/01/future-of-justice-colombia-makes-history-by-hosting-its-first-ever-court-hearing-in-the-me>, 2024. 10. 01.

34. Richard Susskind: Tomorrow's Lawyers: An Introduction to Your Future. Oxford University Press, 2019.
35. <https://obt-jud.hu/sites/default/files/sajtokozlomenyek-mellekletek/Eszrevetelek-OBT-20250422.pdf>
36. <https://www.kern.courts.ca.gov/online-services/remote-court-hearings>
37. <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/4/4a/4a7/4a7936f29ef3f54dcb102770419aaba9ec581ab7.pdf>
38. Dr. Szakácsi Márton: A jövő bírósága (Mailáth György Tudományos Pályázat 2024)